

İNTERNETE ERİŞİMİN ENGELLENMESİ UYGULAMASI HAKKINDA ANAYASA MAHKEMESİ İÇTİHADİ

Ceren Sedef EREN*

ÖZET

Anayasa Mahkemesinin, ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda en çok karşılaştığı sorunlardan biri internete erişimin engellenmesi uygulamaları ile ilgilidir. İfade özgürlüğünün karşısında özellikle şeref ve itibarın korunması hakkı olmak üzere başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması ya da kamu düzeni ve milli güvenlik gibi değerlerin bulunduğu ve adil bir denge kurulması gereken bu uyuşmazlıklar, internetin kullanım alanlarının da genişlemesiyle ifade özgürlüğü kapsamında önemli başlıklardan biri haline gelmiştir. Bu çalışmada da Anayasa Mahkemesinin internete erişimin engellenmesi uygulamalarıyla ilgili uyuşmazlıklarda adil bir denge kurulmasına ilişkin içtihadı özet olarak sunulmuştur.

TURKISH CONSTITUTIONAL COURT'S CASE-LAW ON ACCESS- BLOCKING TO INTERNET

ABSTRACT

One of the most common problems that the Constitutional Court faces in the individual applications involving the alleged violations of the freedom of expression is regarding the procedure on blocking access to internet. These kinds of conflicts that necessitate to strike a fair balance between the freedom of expression and protecting others' rights - especially the right to protection of honour and reputation – or maintenance of public order and national security, have become a significant issue in the context of freedom of expression, also due to the expanded use of the internet. Accordingly, in this study, a brief overview is provided concerning the case-law of the Constitutional Court on the procedure on blocking access to internet.

* Anayasa Mahkemesi Raportörü

İçinde bulunduğumuz dijital çağda, bir yandan internet gibi gelişmeler sayesinde her türlü bilgiye ulaşım geçtiğimiz yüzyıllarla kıyas kabul etmeyecek bir hız ve kapasiteye ulaşmış, bir yandan da bu nedenle hukukla düzenlenmesi ve çözümlenmesi gereken çok boyutlu bir teknolojik alan ortaya çıkmıştır. Tabi bu durum, adil bir düzen sağlayabilmeleri ve çıkan uyuşmazlıkları hakkaniyete uygun bir biçimde çözebilmeleri için kural koyucular ve uygulayıcılar yönünden, bu alana fonksiyonlarını yerine getirebilecekleri kadar hâkim olma ve teknolojik gelişmeleri takip etme yükümlülüğü şeklindeki zorlukları da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda bugün sizlere Anayasal hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine karar verme temel işleviyle öngörülen ve 8. yıldönümünde bulunduğumuz bireysel başvuru yolunda, internete erişim ve ifade özgürlüğüyle ilgili Anayasa Mahkemesi içtihadının özet olarak bir görünümünü sunmaya çalışacağım.

Gerek hız gerek hacim yönünden geleneksel medya ve basın kuruluşlarından çok daha ileride ve ulusal sınırları aşan bir bilgi paylaşma kapasitesi bulunması, diğer kitle iletişim araçlarından farklı olarak bilgi verme işlevinin yalnızca maliyetini karşılayabilen ve uzmanlaşmış çevrelerce üstlenilmesini gerektirmemesi, ayrıca değişim ve gelişiminin çok süratli olması nedenleriyle internet alanının hukuk tarafından düzenlenmesi oldukça güç bir iştir. Bu konuda ulusal hukukumuzda ilgili esas mevzuat 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'dur. İfade özgürlüğü bağlamında bireysel başvuru yolunda uygulamasından en çok şikâyet edilen hükümler de anılan Kanun'un erişimin engellenmesine ilişkin 8/A ve 9. maddeleri olmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin internete erişimin engellenmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği şikâyeti kapsamında esastan incelediği ilk kararlar, "Twitter" ve "Youtube" isimli sosyal medya platformlarına erişimin tamamen engellenmesiyle ilgili *Yaman Akdeniz ve diğerleri* (B. No: 2014/3986, 2/4/2014) kararı ile *Youtube Llc Corporation Service Company ve diğerleri* [GK] (B. No: 2014/4705, 29/5/2014) kararıdır. *Yaman Akdeniz ve diğerleri* kararında, belli içeriklerin siteden kaldırılmasına dair yargı kararları "Twitter" sitesinin yurtdışındaki merkezine gönderilmiş olmasına rağmen söz konusu site yöneticilerinin bu konuda hiçbir adım atmadıkları belirtilerek olayın gerçekleştiği zamanda yetkili

idari kurum olan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından siteye erişimin tamamen engellenmesinin ifade özgürlüğünü ihlal edip etmediği incelenmiştir. *Youtube Llc Corporation Service Company ve diğerleri* kararında ise Atatürk'e hakaret niteliğindeki içeriklerin kaldırılmasına dair yargı kararları gerekçe gösterilerek yine Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi uyarınca *Youtube* sitesine erişimin tümüyle engellenmesi ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmiştir. Başvuru konusu olayların gerçekleştiği dönem, henüz idareye belli şartlar dahilinde bir internet sitesine tamamen erişimi engelleme yetkisi veren 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesi yürürlüğe girmemiştir. Bu nedenle bu kararlarda Anayasa Mahkemesinin incelemesi, başvuru konusu müdahalelerin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen kanunilik şartını karşılamadığı değerlendirmesiyle sınırlı kalmıştır. Nitekim derece mahkemelerinin kararlarında yalnızca sakıncalı olduğu değerlendirilen içeriklere erişimin engellenmesine hükmedilmiş ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı doğrudan kendisi internet sitelerine erişimi tümüyle engellemiş olmasına rağmen o dönem 5651 sayılı Kanun'da ya da başka bir mevzuatta anılan kuruma bu yetkiyi veren bir kural da öngörülmemiştir (*Yaman Akdeniz ve diğerleri*, §§ 46-49; *Youtube Llc Corporation Service Company ve diğerleri*, §§ 62-64).

Anayasa Mahkemesi daha sonra *Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş. [GK]* (B. No: 2013/2623, 11/11/2015) kararında, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca kişilik haklarına saldırıda bulunulduğu gerekçesiyle bir internet haber sitesinde yer alan habere erişimin engellenmesine dair yargı kararının basın özgürlüğünü ihlal edip etmediğini incelemiştir. Söz konusu haberde sermayesi halka açık bir şirketin hisse fiyatlarındaki azalmaların şüpheli olduğu ifade edilmiş ve bu konuda bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Basın özgürlüğü ile başkalarının kişilik hakları arasında kurulması gereken dengeye ilişkin olarak kabul ettiği ilkeleri dikkate alan Mahkeme sonuç olarak hisseleri halka arz edilmiş olan şirket ile aracılık hizmetleri yapan diğer bir şirkete ilişkin iddia ve değerlendirmelerin toplumu yakından ilgilendiren ve kamu yararı bulunan ticari ifadeler olduğuna ve bu nedenle başvuru konusu erişim engelleme kararının demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığına karar vermiştir (*Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.*, §§ 42-64).

Anayasa Mahkemesinin, 5651 sayılı Kanun'da internet içeriklerine erişimin engellenmesine dair öngörülen sistemi bir bütün olarak ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirdiği ilk karar ise *Ali Kıdık* (B. No: 2014/5552, 26/10/2017) kararıdır. Anılan kararda başvuru, sahibi olduğu internet haber sitesinde dönemin Türk Hava Kurumu başkanı hakkında beş ayrı yazı yayımlamıştır. Yazılarda genel olarak kurumun kötü yönetildiği, kurumu zarara uğratabilecek politikalar izlendiği ve bazı kişilere haksız kazanç sağlandığı, ayrıca kadroların kurum başkanına yakın kimseler tarafından doldurulduğu iddialarına yer verilmiştir. Kurum başkanının, kişilik haklarının ihlal edildiği iddiasıyla talep etmesi üzerine hakkındaki yazılara erişim 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca mahkeme kararıyla engellenmiştir (*Ali Kıdık*, §§ 9-19). Anayasa Mahkemesi bu kararda, daha önce ifade ve basın özgürlüğüne dair kabul ettiği ilkeler yanında 5651 Sayılı Kanun'un 9. maddesine dayanan erişimin engellenmesi usulü hakkında bazı tespitlerde bulunmuştur.

- 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca internet ortamında yapılan yayın nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler içerik sağlayıcısına, buna ulaşamamaları hâlinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebilecekleri gibi doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de talep edebilmektedir. Bu talebi alan hâkim, yirmi dört saat içinde talep hakkında duruşma yapmaksızın bir karar vermek zorundadır. Anayasa Mahkemesi öncelikle, internet ortamında işlenen suçlarla mücadelenin daha etkin yapılması, ayrıca özel hayatın ve kişilik haklarının hızlı ve etkili bir şekilde korunması ihtiyacı nedeniyle genel dava veya savcılığa şikâyet usulü yanında öngörülmüş özel ve hızlı bir yol olan 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca erişimin engellenmesi kararının bir koruma tedbiri niteliğinde bulunduğu açık olduğunu kabul etmiştir (*Ali Kıdık*, §§ 55,56).
- Mahkeme daha sonra, uygulandığı an itibarıyla henüz hakkında hüküm verilmemiş kişilerin temel bir hakkını sınırlayan ve hukuka uygun olup olmadığının tespiti ancak tesis edilecek bir hükümde tedbirin dayandığı olgu ve hukuki kanaatin yerinde olduğunun ortaya konması ile mümkün olan koruma tedbiri şeklindeki erişim engelleme kararı ardından bir soruşturma açılıp açılmayacağının belirsiz olduğunu belirtmiş, soruşturma açılmadığı takdirde erişim

engelleme tedbirinin internet kullanıcılarını söz konusu içeriğe belirsiz bir süreyle ulaştırmaktan alıkoyacağını ifade etmiştir (*Ali Kızık*, §§ 57, 58).

- Bu sistemde sulh ceza hâkiminin yalnızca talep sahibinin sunduğu evrak üzerinden inceleme yapması nedeniyle ilgili yayın organı ve sorumlular yapılan başvurudan haberdar olamamaktadır. Ayrıca aleyhlerine erişimin engellenmesi talep edilen ilgililer duruşma açılmayacağı için çekişmeli davalardaki gibi duruşmada hazır bulunamamakta, hâkim de kararını yirmi dört saat içinde vermek zorunda olduğu için karşı tarafa tebligatta bulunup diyeceklerini yazılı olarak sunmasını karşı taraftan isteyememektedir. Sonuç olarak Mahkeme, çekişmesiz bir yargı yolu olduğundan karardan olumsuz etkilenecek olan tarafın silahların eşitliği ilkesinden faydalanamadığını, talepte bulunanın iddialarına karşı delil sunmak da dâhil olmak üzere savunmalarını ortaya koymak için makul ve kabul edilebilir olanaklara sahip olmadığını belirtmiştir (*Ali Kızık*, §§ 60, 61).

5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde öngörülen yola ilişkin anılan tespitleri yapan Anayasa Mahkemesi, bu nedenlerle internet yayınına erişimin engellenmesi tedbirinin haklılığının ancak bir görünüşte haklılık veya *ilk bakışta (prima facie) haklılık* olarak nitelendirilebileceğini kabul etmiştir. *İlk bakışta haklılık* ilkesi uyarınca bu usulün ancak bir kimsenin mahrem görüntülerinin yayımlanması gibi internet yayınının kişilik haklarını apaçık bir şekilde ihlal ettiğinin daha ilk bakışta anlaşıldığı istisnai durumlarda işletilebileceğini de eklemiştir (*Ali Kızık*, § 62).

Mahkeme, ilk bakışta haklılık ilkesinin işletilemediği durumlarda şeref ve itibara yapılan müdahalelerle ilgili başvurulabilecek diğer hukuki yollara ilişkin bir değerlendirme de yapmıştır. Özel hukuk davaları yoluyla müdahalenin önlenmesi, durdurulması, müdahalenin hukuka aykırılığının saptanması, mahkemenin alacağı kararın veya cevap ve düzeltme metninin yayımlanması ya da üçüncü kişilere bildirilmesi istenebileceği gibi maddi veya manevi tazminat davaları açılabilmesi ve gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde zararın önlenmesi için gereken tedbirlere karar verilmesinin talep edilebileceğini belirtmiştir. Bunun dışında suç oluşturduğu düşünülen içeriklerle ilgili Cumhuriyet Savcılıklarına şikâyet yolunun kullanılabileceğini de ifade etmiştir.

Öte yandan ilk bakışta haklılık ilkesi uyarınca verilmiş kararlar normal bir dava için maddi anlamda kesin hüküm teşkil edemeyeceğinden 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine göre ortada ilk bakışta ihlal bulunmadığı gerekçesiyle istediği korumayı elde edemeyen kişilerin de kişilik haklarının korunması için anılan yollara başvurmalarının her hâlde mümkün olduğu belirlenmiştir (*Ali Kıdık*, §§ 64-67).

Mahkeme sonuç olarak *Ali Kıdık* kararında, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde öngörülen koruma tedbiri niteliğindeki yol hakkında yaptığı tespitler doğrultusunda somut olayda bu yolun kullanılmasını gerektirecek şartların oluşmadığını belirtmiştir. Nitekim başvuru konusu yazıların toplumun başlılarıyla yaşatılan ve kamuya hizmet eden bir kurumla ilgili olduğu, dolayısıyla kamu menfaatine ilişkin bulunduğu ve bilgilendirme değerinin çok yüksek olduğunda bir kuşku bulunmadığını ifade eden Mahkeme, buna karşılık söz konusu haber nedeniyle şeref ve itibara hukuka aykırı olarak yapıldığına karar verilen müdahalenin çekişmeli bir yargılama yapılmadan gecikmeksizin ve süratle bertaraf edilmesi ihtiyacının derece mahkemesince ortaya konamadığına ve bu nedenle başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Ali Kıdık*, §§ 68-89).

Anayasa Mahkemesi aynı şekilde C.K. ([GK], B. No: 2014/19685, 15/3/2018) kararında da kişilik haklarının ihlal edildiği iddiasıyla hakkındaki bazı haberlere erişimin engellenmesi talebi reddedilen başvurucunun şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiği şikâyetini, *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez bulmuştur. Başvuru konusu içeriklerde kamuoyunca tanınmış bir kişilik olan başvurucunun eşinin aşırı dozda uyuşturucudan öldüğü ve tanınmış bir mankenin başvurucunun asistanıyla ilişkisi bulunduğu gibi bazı haberler yer almıştır (C.K., §§ 8-14). Başvurucunun 2014 yılında erişimin engellenmesi talebinde bulunduğu haberlerin 2004 yılına ait olduğunu ve haberlerdeki kişisel verilerin amacı dışında kullanıldığına dair bir şikâyet bulunmadığı hususlarını dikkate alan Mahkeme, şeref ve itibara yapılan müdahalenin çekişmeli bir yargılama yapılmadan gecikmeksizin ve süratle bertaraf edilmesi ihtiyacının ortaya konulamadığını, ayrıca haber içeriklerinin incelenmesinden erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını gerektirecek ağırlıkta bir durum da bulunmadığını değerlendirmiştir. Sonuç olarak Mahkeme, anılan kararda erişim engellemesi dışındaki diğer ceza veya hukuk yollarının daha yüksek

başarı şansı sunabilecek, kullanılabilir ve etkili başvuru yolları olduğunu ifade etmiştir (C.K., §§ 38-44).

İnternette denetlenmesi ve engellenmesi en zor fakat elzem olan hususlardan biri de terör örgütlerinin faaliyetleri ve terör örgütleri lehine yapılan paylaşımlardır. Küresel düzeyde internet kullanımının yaygınlaşması ile terör örgütleri başta eleman temini, iletişim ve propaganda olmak üzere her türlü faaliyetlerini internet üzerinden yürütmeye başlamıştır. Bunun yanında eylemlerini basında yer bulacak şekilde gerçekleştiren terör örgütleri, bu yolla bir yandan taraftarlarına güçlerini göstererek üyelerinin moral ve motivasyon ihtiyacını gidermekte, bir yandan da halk arasına korku salmaktadır. İnternet temelli teknolojilerin bilginin çok hızlı yayılmasını sağlamasıyla da herhangi bir yerde gerçekleştirilen terör saldırısından dakikalar içerisinde tüm dünya haberdar olabilmekte ve eylemin etkisi bir anda büyüyebilmektedir (*Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş.*, §§ 56, 57).

Bu doğrultuda özellikle terörizm gibi kamu güvenliği, düzeni ve sağlığı şeklindeki meşru amaçlar yönünden yaratılan ciddi tehlikelerin hızlı ve etkili bir şekilde engellenebilmesi amacıyla 2015 yılında 5651 sayılı Kanun'a, *Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi*" kenar başlıklı 8/A maddesi eklenmiş ve yürürlüğe girmiştir. Anılan maddeye göre yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerine bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kurumların talebi üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı tarafından, internet ortamında yer alan yayınlara ilgili olarak içeriğe erişimin engellenmesi kararı verilebilecektir. İdari tedbir niteliğindeki bu kararın Başkan tarafından yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulacağı, hâkimin de kararını kırk sekiz saat içinde açıklaması gerektiği, aksi hâlde kararın kendiliğinden kalkacağı belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi *Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş.* [GK] (B. No: 2015/18936, 22/5/2019) kararında, 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesinde öngörülen yola ilişkin olarak bazı tespitlerde bulunmuştur. Bu konuda gerek anılan hükmün idari tedbir niteliğini ve karar verilme şeklini gerek karar alındıktan sonra soruşturma açılıp açılmayacağı hususunun belirsizliğini dikkate alan Mahkeme, 5651 sayılı

Kanun'un 8/A maddesince öngörülen erişim engellemesi tedbirinin haklılığının da 9. madde gibi ancak bir görünüşte haklılık veya *ilk bakışta (prima facie)* haklılık olarak nitelendirilebileceğini, bu nedenle yetkili makamlardan, bu yolun gecikmesinde sakınca bulunan hâllere özgü olarak kullanılması gereken istisnai bir yol olduğu bilinciyle hareket ederek hassasiyetle karar vermelerinin beklendiğini kabul etmiştir (*Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş.*, §§ 63-72). Bu doğrultuda Mahkeme, 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesi uyarınca yargı mercileri ile kamu gücünü kullanan diğer organların gerekçelerinin ilgili ve yeterli sayılabilmesi için kararlarda bulunması gereken ve başvuruların koşullarına göre değişebilecek bazı unsurları belirlemiştir. Buna göre;

- İnternet içeriğine erişimin engellenmesi kararı verilebilmesi için gecikmesinde sakınca bulunan bir durumun varlığı idari ve/veya yargısal makamlar tarafından ortaya konulmalı ve bu durumun yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebepleriyle arasındaki ilişki tam olarak gösterilmelidir.
- Söz konusu içeriğin terör örgütleriyle veya terör faaliyetlerinin meşru gösterilmesiyle bir ilişkisi varsa ifade özgürlüğü ile demokratik toplumun terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı kendini korumaya ilişkin meşru hakkı arasında bir denge kurulmalıdır.

Zikredilen dengelemenin yapılabilmesi için ise bireylerin veya genel olarak toplum ile devletin ciddi ve yakın bir şiddet tehlikesi altında bırakılıp bırakılmadığının, yayın tarihinde ülkenin bir kısmında veya tamamında yaşanan çatışmaların yoğunluğu ile ülkedeki tansiyonun yükseklik derecesi ve tedbirin ifade özgürlüğüne en az müdahale eden, başvurulabilecek en son çare niteliğinde bulunup bulunmadığının da dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir (*Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş.*, § 74).

Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş. başvurusuna konu olayda, başvurucunun sahibi olduğu internet haber sitesinde yayımlanan bir habere erişim, anılan Kanun'un 8/A maddesi uyarınca engellenmiştir. Söz konusu haber, terör operasyonları sırasında öldürülen bir teröristin 28 kurşun sıkıldığı iddia edilen cansız bedeninin güvenlik güçlerince zırhlı araç arkasında sürüklendiğine ilişkindir (*Birgün İletişim ve Yayıncılık*

Ticaret A.Ş., §§ 13, 14). Anayasa Mahkemesi öncelikle terör olaylarına ilişkin tansiyonun yüksek olduğu bir ortamda iç karışıklıklara mahal vermemek ve şiddet olaylarının ülkeye yayılmasını önlemek amacıyla devletin internete müdahale etmesi ve konuyla ilgili yapılan haberlerin, paylaşımların ve görüntülerin yayımlanmasına sınırlama getirmesinin anlaşılabilir bir durum olduğunu ifade etmiştir. Buna rağmen söz konusu olayın haber değeri bulunduğunun tartışmasız olduğunu ve böyle bir meseleye ilişkin habere erişimin engellenmesinin, kamunun bilgi alma ve bilgiye erişme hakkını elinden alacağını, bu durumun ise olayın kamusal tartışmaya açılmasını, bilinç oluşmasını ve kamunun takibini önleyeceğini; ayrıca ilgili makamların sorumlular hakkında etkili soruşturma yürütüp yürütmediği ve uygun bir yaptırım uygulanıp uygulanmadığı konusunda kamuoyu denetiminin kalkmasına neden olacağını belirtmiştir. Başvuru konusu yayının içeriği ile sınırlama sebebi arasındaki ilişki ortaya konulamadığı gibi gecikmesinde sakınca bulunan bir durumun varlığının da *ilk bakışta haklılık* ilkesi uyarınca gösterilemediğini, ayrıca daha sonra bir soruşturma açılıp açılmadığının belirsiz olması nedeniyle tedbirin sürekli hâle gelme riski barındırdığını değerlendiren Mahkeme, nihai olarak söz konusu habere erişimin engellenmesi nedeniyle başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Birgün İletişim ve Yayıncılık Ticaret A.Ş.*, §§ 76-88).

Son olarak Mahkemenin *Wikimedia Foundation Inc. ve diğerleri (Wikipedia)* [GK] (B. No: 2017/22355, 26/12/2019) kararından da bahsetmek gerekir. Bilindiği gibi *Wikipedia* internet sitesine erişim, 2017 yılının ortalarında tümüyle engellenmiş ve 3 yıla yakın bir süre site erişime tamamen kapalı kalmıştır. Söz konusu siteye erişimin engellenmesinin nedeni Türkiye Cumhuriyeti devletinin Suriye'deki iç savaşta muhalif güçleri desteklediği, DEAŞ gibi terör örgütlerine askerî ve lojistik yardım sağladığı, ayrıca DEAŞ terör örgütüyle petrol ticareti yaptığı gibi bazı iddiaları barındıran iki içeriktir. Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğünün söz konusu iki içeriğin yayından kaldırılması talebi üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesi uyarınca *Wikipedia* internet sitesine erişim tamamen engellenmiştir. Anılan Kurum, 8/A maddesinin (3) numaralı fıkrasında öngörülen yetki uyarınca sakıncalı olduğu değerlendirilen içeriklere URL bazlı engellemenin teknik olarak mümkün olmaması

ve verilen sürede site sahibi tarafından ilgili içeriklerin kaldırılmaması nedenleriyle tümüyle engelleme yoluna başvurulduğunu belirtmiştir. Söz konusu kurum tarafından alınan karar, sulh ceza hâkimliği tarafından öngörülen sürede onaylanmıştır (*Wikipedia*, §§ 56, 57).

Anayasa Mahkemesi ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruya ilişkin olarak verdiği söz konusu kararda da ifade özgürlüğü ile 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesine ilişkin olarak daha önce kabul ettiği ilkeleri uygulamıştır. Mahkeme, başvuru konusu müdahalelerin “*millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması*” kapsamında verildiği ifade edilmişse de yetkili otoritelerce bu amaçlarla müdahale etmeyi haklı kılacak somut herhangi bir gerekçe gösterilmediğini belirtmiştir. Mahkeme ayrıca başvurucularca ilgili karara yapılan itirazların “*Devletin itibarının zedelenmiş olması*” gibi, hangi sebeplerle “*millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması*” kapsamında ele alındığı anlaşılamayan bir gerekçeyle reddedildiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla Mahkeme, yetkili mercilerce erişimin engellenmesi kararına konu içerikler ile sınırlama sebepleri arasındaki ilişki ortaya konulamadığı gibi gecikmesinde sakınca bulunan bir durumun varlığının da ilk bakışta haklılık ilkesi çerçevesinde gösterilemediğini kabul etmiştir (*Wikipedia*, §§ 82, 88).

Bunun yanında Mahkeme, erişim engelleme kararının ardından bağımsız ve gönüllü Wikipedia editörleri tarafından sakınca oluşturduğu değerlendirilen içeriklerin büyük ölçüde değiştirildiğini ve subjektif ifadeler ile şüpheli atıflardan arındırıldığını, ayrıca sakıncalı olduğu belirtilen görüşlerin aksi yönde görüş ve açıklamalara yer verildiğini de dikkate almıştır. Yetkili otoriteler tarafından sitenin sürekli güncellenme özelliğinin göz önüne alınmadığını belirten Mahkeme, müdahalenin yalnızca başvurucuları değil sitenin tüm kullanıcılarını etkilemesi nedeniyle başvuru konusu içeriklerin Türkiye'deki *Wikipedia* kullanıcıları arasında tartışmaya açılmasına engel olunduğunu ve aktif *Wikipedia* editörlerinin anılan içeriklere katkı sunma, bu içeriklerde düzenleme ve değişiklik yapabilme imkânlarının da ellerinden alındığını ifade etmiştir (*Wikipedia*, §§ 91, 93).

Son olarak ilgili içerikleri yükleyen kişilerin kimliğini tespit etmenin zorluğu nedeniyle bir soruşturma açmak anlamsız olarak görülse dahi makale içeriklerinde yer alan ve tartışmalı olduğu

değerlendirilen ifadelerin esas sahipleri bilindiği hâlde bu kişiler hakkında da bir ceza soruşturması yoluna başvurulmamış olmasının ilgili içeriklerin *Wikipedia* sitesine erişimin tamamen kapatılmasını haklı kılacak kadar vahim nitelikte bulunmadığını gösterdiği, ayrıca sorumlularla ilgili soruşturma açılıp açılmayacağı hususunun belirsizliği nedeniyle müdahalenin sürekli hâle dönüştüğü kabul edilmiştir. Bahsedilen tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde Anayasa Mahkemesi, başvuruya konu internet sitesine erişimin engellenmesi şeklindeki kısıtlamanın zorlayıcı bir nedene dayandığının ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterilemediği sonucuna varmış ve başvuruçuların ifade özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Wikipedia*, §§ 94, 97).

Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, basın rolü de dâhil olmak üzere her türlü bilginin paylaşımında içinde bulunduğumuz zamanın en önemli aracı hâline dönüşen internet konusunda, ifade özgürlüğü kapsamında yetkili otoritelerce oldukça hassas bir denge kurulması gerektiğini kabul etmiştir. Bu bağlamda ilgili mercilerden, internet içeriklerine erişimin engellenmesine dair 8/A ve 9. maddelerde öngörülen usullerin birer koruma tedbiri olduğunun bilinciyle, bu usullerin işletilme hızı ve şekillerine paralel olarak yalnızca ilk bakışta haklılık ilkesinin geçerli olduğu durumlarda başvurulması ve orantılı bir müdahale gerçekleştirilmesi beklenmektedir. İlk bakışta haklılık teorisinin önceden sınırlarını çizmek mümkün olmasa da Anayasa Mahkemesinin kararlarında belirttiği üzere mahrem görüntülerin paylaşılması ve yakın şiddet tehlikesi doğurabilecek terör lehine paylaşımların bu kapsamda değerlendirilmesi mümkündür. Bununla birlikte elbette bu konuda da her somut olayın koşulları ayrı olarak değerlendirilmeli ve en önemlisi yetkili mercilerce içeriğe erişimin engellenmesine dair kararlarda, Anayasa Mahkemesinin kabul ettiği ilkeler dikkate alınarak güdülen meşru amaçlar ve sakıncalı olduğu değerlendirilen içeriklerin ilişkisi, yine Anayasa Mahkemesi tarafından belirlendiği şekilde ortaya konulmalıdır.